

3. З урахуванням положень запропонованої концепції було побудовано схематичну модель формування інвестиційного клімату, яка містить складові природно-виробничого потенціалу регіону, інноваційних технологій та новоутворюваних підприємств, які відіграють роль центрів відповідальності за протікання інвестиційних процесів у регіоні.

1.Будяков В.Є Методи підвищення інвестиційної активності у регіоні: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / В.Є. Будяков. – Донецьк, 2009. – 24 с.

2.Крайник О.П. Система механізмів регулювання регіонального економічного розвитку: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О.П. Крайник. – К., 2009. – 40 с.

3.Балак І.О. Механізм державного регулювання розвитку економічної системи проблемного регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил та регіональна економіка» / І.О. Балак. – К., 2009. – 22 с.

4.Бережна І.В. Національні пріоритети та регіональні детермінанти соціально-економічного зростання (на матеріалах АР Крим): Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / І.В. Бережна. – Львів, 2005. – 50 с.

5.Иванов П.М. Устойчивое региональное развитие: концепция и модель управления / П.М. Иванов // Экономика и математические методы. – 2006. – Т.42. – №2. – С.51-59.

6.Нечаев В.Б. Формирование экономического механизма смягчения последствий от ликвидации угледобывающих предприятий: Дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами)» / В.Б. Нечаев. – Иркутск, 2002. – 181 с.

Отримано 14.02.2012

УДК 658.589

А.С.ЧЕРНОІВАНОВА, канд. екон. наук
Українська інженерно-педагогічна академія, м.Харків

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ ТА ЇХ ЗМІСТ

Узагальнено теоретичні підходи до обґрунтування поняття «інноваційний проект», розкрито сутність інноваційного проекту, виділено особливості, характерні для інноваційних проектів.

Обобщены теоретические подходы к обоснованию понятия «инновационный проект», раскрыта сущность инновационного проекта, выделены особенности, характерные для инновационных проектов.

Theoretical Approaches to the concepts of innovation project synthesized, essence of innovation project founded, features for innovative project allocated.

Ключові слова: інноваційний проект, особливості інноваційних проектів, зміст проекту, етапи розробки інноваційного проекту.

В сучасних умовах реформування економіки важливу роль повин-

ні відігравати інноваційні проекти. Їхня широкомасштабна реалізація дозволяє активно впроваджувати у виробництво сучасні ресурсозберігаючі технології, збільшувати випуск нової продукції, розширювати спектр послуг, пропонувані населенню й організаціям. Поряд з державними значну кількість інноваційних проектів пропонують підприємства та організації, засновані на недержавних формах власності.

Різним аспектам даної проблеми присвячено роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, у тому числі: П.Н. Завліна, А.К. Казанцева, Л.Н. Огольової, З.Л. Румянцевої, М.О. Саломатіна [2-5] та ін.

Одним із головних завдань сучасного етапу розвитку економіки України є подолання кризи, розробка та застосування сучасних методів і форм управління інноваційною діяльністю, створення умов для її активізації і підвищення ефективності.

В наукових дослідженнях управління інноваційною діяльністю недостатньо розробленими є питання удосконалювання організації інноваційної діяльності, розробки її стратегії, а також комплексної оцінки ефективності інноваційних проектів та оцінки інноваційних ризиків.

Актуальність і значення цієї проблеми для підприємств України визначили тему статті, її мету.

Метою даної статті є обґрунтування й розробка науково-практичних рекомендацій з удосконалювання управління інноваційними проектами на підприємствах. У процесі дослідження було використано такі наукові методи: логічного узагальнення і техніко-економічного аналізу – для уточнення поняття інноваційного проекту.

Оцінка ефективності інноваційних проектів, розробка рекомендацій з її вдосконалювання вимагає правильного визначення поняття «інноваційний проект». Зараз немає єдиного тлумачення цього поняття.

В існуючих поняттях «інноваційний проект» немає ясності й вони також вимагають уточнення.

Наприклад, в літературі частіше зустрічається визначення «інвестиційний проект» і деякі економісти при формулюванні поняття «інноваційний проект» найчастіше мають на увазі інвестиційний. Інша частина вчених і практиків, що досліджують інноваційну діяльність, взагалі опускають поняття «інноваційний проект». Тому формулювання цього поняття є необхідним.

Відповідно до Закону «Про інноваційну діяльність» [1] інноваційним визнається проект, у якому передбачено розробку, виробництво й реалізацію інноваційного продукту (або інноваційної продукції).

«Інноваційний проект» (порівняно нове поняття в науково-управлінському середовищі) виявляє собою самостійну галузь управлінської науки і професійної діяльності, що спрямована на формування і забезпечення умов інноваційного розвитку будь-якої організації [4]. Аналіз літератури з питань управління інноваційними проектами висвітлює різні підходи до визначення сутності й змісту інноваційного проекту.

За результатами узагальнення проведеного аналізу, пропонується прийняти наступне визначення поняття “інноваційний проект”: інноваційний проект – комплекс наукових, технологічних, організаційних, виробничих, фінансових та інших заходів, які оформлені комплектом документації і забезпечують досягнення поставлених цілей.

Аналіз інноваційної практики дозволяє виділити принципові особливості інноваційних проектів від інших видів проектів:

- більш високий ступінь невизначеності (технічних, комерційних параметрів проекту, строків досягнення намічених цілей, майбутніх витрат, доходів), що значно зменшує вірогідність проведення попередньої фінансово-економічної оцінки й припускає на практиці використання додаткових критеріїв оцінки й вибору проекту;

- тривалість вирішення багатьох науково-технічних проблем внаслідок їхньої складності й недостатньої визначеності вимагає створення надійної бази прогнозування й аналізу нововведення, обліку фактору часу в розрахунках ефективності інноваційних проектів, тому інноваційний проект орієнтований на довгострокові, тобто віддалені в часі результати;

- залучення до розробки проектів фахівців високої кваліфікації, осіб творчої праці, часто унікальних ресурсів (матеріалів, приладів і т.д.), вимагає організації ретельної підготовки окремих стадій і етапів реалізації кожного інноваційного проекту;

- більша ймовірність одержання в рамках проектів несподіваних результатів, які мають самостійну комерційну цінність і потребують гнучкості управління інноваційними процесами, здатності швидкого “впровадження” у нові бізнес-галузі, технології, товарні ринки.

- інноваційний проект, хоча і є, як правило, інвестиційним, відрізняється від останнього: 1) трьома етапами: етап перший, пов'язаний з проведенням пошукових НДР, етап другий – містить виконання прикладних НДР, етап третій – по виконанню дослідно- і проектно-конструкторських робіт (ДКР і ПКР). Таким чином, інноваційний проект на відміну від інвестиційного містить у собі дослідження й розробки. Інвестиційний проект починається з четвертого етапу інноваційного процесу (етап четвертий – по освоєнню виробництва нової

продукції й комерціалізації інновацій), тому що він збігається з другою фазою життєвого циклу продукції; 2) після відбору інвестиційного проекту здійснюється лише одне-єдине рішення, що і варто реалізувати, а інноваційний проект вимагає нової переоцінки й перегляду на наступних етапах і в численних контрольних точках; 3) для інвестиційного проекту основним критерієм є фінансова успішність, а для інноваційних проектів важливі також й інші: принципова новизна, патентна чистота, ліцензійний захист, пріоритетність напрямку інновацій, конкурентоспроможність впроваджуваного нововведення [3].

Повний інноваційний проект охоплює всі етапи інноваційного процесу: від проведення фундаментальних досліджень до впровадження та реалізації новачі. Такому проекту притаманна висока міра новизни. Головним чином його здійснюють великі організації, що мають спеціалізовані науково-дослідницькі лабораторії, конструкторські підрозділи та фахівців відповідного рівня.

Інноваційні проекти відрізняються за масштабами, строками реалізації й вимогами до якості виконання проекту. Масштаб проекту визначається впливом його результатів на один із внутрішніх або зовнішніх ринків: цінних паперів, грошей, матеріальних продуктів і послуг, праці, а також на екологічний і соціальний стан. За цим фактором розрізняють мегапроекти (глобальні або великомасштабні), проекти регіонального, галузевого або міського масштабу й локальні (малі) проекти. Виконання проекту може бути довгостроковим (від 5-7 років), тривалим (3-5 років) або короткостроковим (якщо його характерною рисою й метою є надзвичайно короткий строк реалізації). Окремі проекти як головну ознаку можуть мати підвищені вимоги до якості їхнього виконання.

Найважливішими фінансово-економічними показниками проекту виступають показники необхідних обсягів інвестицій із вказівкою конкретних строків їхнього освоєння протягом періоду реалізації проекту, очікуваного прибутку й графіку повернення коштів інвесторам. Для порівняння проектів з різним розподілом економічного ефекту (результатів і витрат) у часі застосовується дисконтування, що припускає обґрунтований вибір величини норми дисконту.

Таким чином, окремий інноваційний проект характеризується системою показників, що визначають джерела й обсяги фінансування, строки й шляхи здійснення конкретної інновації.

Сукупність прийнятих і затверджених після відповідної експертизи інноваційних проектів досліджується на предмет можливості їхнього включення в інвестиційний план виконання проектів. Такий план передбачає комплекс заходів економічного й адміністративного

плану, що визначають розміщення, порядок і обсяги фінансування кожного проекту в часовому просторі, виходячи з можливостей інвесторів, а також порядок повернення інвестованих коштів.

Реалізації будь-якого інноваційного проекту в ринкових умовах перехідної економіки повинно передувати рішення двох взаємопов'язаних завдань: 1) оцінка вигідності кожного з варіантів здійснення проекту; 2) порівняння варіантів і вибір найкращого з них [2].

У зв'язку з цим дуже важливо грамотно формувати систему показників, що дозволяють визначити ефективність інноваційних проектів.

Оцінка ефективності інноваційних проектів являє собою найбільш відповідальний етап у процесі прийняття інноваційних рішень. Від того, наскільки об'єктивно й всебічно проведена ця оцінка, залежать терміни повернення вкладеного капіталу й темпи розвитку підприємства [5].

Таким чином, оцінка ефективності інноваційних проектів, розробка рекомендацій з її вдосконалення вимагає правильного визначення поняття «інноваційний проект». У статті узагальнено теоретичні підходи до обґрунтування поняття «інноваційний проект», уточнено поняття «інноваційний проект», узагальнено особливості інноваційних проектів від інших видів проектів.

Теоретичне значення результатів складатиметься в уточненні поняття «інноваційний проект» та виділенні особливостей, характерних для інноваційних проектів.

1. Про інноваційну діяльність: Закон України от 04.07.02 № 40/VI-ВР // Інноваційне законодавство України: Повн. збір. нормативно-правових актів. – К., 2003. – Т.1. – С.35-55.

2. Инновационный менеджмент / Под ред. П.Н. Завлина, А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. – СПб.: Наука, 1997. – 568 с.

3. Инновационный менеджмент / Под ред. д.э.н., проф. Л.Н.Оголевой. – М.: ИНФРА - М, 2001. – 238 с.

4. Оголева Л. Н. Инновационный менеджмент. – СПб.: Изд-во Михайлова, 2000. – 263 с.

5. Менеджмент организации / З.Л. Румянцева, Н.А. Саломатин, Р.З. Агбердин. – М.: ИНФРА - М, 1996. – 432 с.

Отримано 23.01.2012